

Ευρωπαϊκή Ένωση

και ανθρώπινα δικαιώματα

Η Ε.Ε για τα ανθρώπινα δικαιώματα

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει δεσμευτεί να στηρίζει τη δημοκρατία και τα ανθρώπινα δικαιώματα στις εξωτερικές σχέσεις της, σύμφωνα με τις θεμελιώδεις αρχές της ελευθερίας, της δημοκρατίας και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, των θεμελιωδών ελευθεριών και του κράτους δικαίου. Επιδίωξη της Ε.Ε είναι να ενσωματώσει τη μέριμνα για τα ανθρώπινα δικαιώματα σε όλες τις πολιτικές και τα προγράμματά της.

Νομική βάση

Άρθρο 2 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ): αξίες της ΕΕ. Η Ένωση βασίζεται στις αξίες του «σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της ισότητας, του κράτους δικαίου, καθώς και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων των προσώπων που ανήκουν σε μειονότητες»

Άρθρο 3 της ΣΕΕ: στόχοι της ΕΕ: Όσον αφορά «τις σχέσεις της με τον υπόλοιπο κόσμο», η ΕΕ συμβάλλει στην «εξάλειψη της φτώχειας και την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ιδίως των δικαιωμάτων του παιδιού, καθώς και στην αυστηρή τήρηση και ανάπτυξη του διεθνούς δικαίου και, ιδίως, στον σεβασμό των αρχών του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών»

Άρθρο 21 της ΣΕΕ: αρχές που εμπνέουν την εξωτερική δράση της Ένωσης. Οι εν λόγω αρχές είναι η δημοκρατία, το κράτος δικαίου, η οικουμενικότητα και το αδιαίρετο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών, ο σεβασμός της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, η ισότητα και η αλληλεγγύη, και ο σεβασμός των αρχών του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών του 1945 και του διεθνούς δικαίου. Στο άρθρο 21, η ΕΕ υιοθετεί την αρχή για το «αδιαίρετο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών», δεσμευόμενη να αντιμετωπίζει τα οικονομικά και κοινωνικά δικαιώματα σε ισότιμη βάση με τα ατομικά και τα πολιτικά δικαιώματα.

Πολιτική της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα

Το 2012 το Συμβούλιο ενέκρινε Στρατηγικό πλαίσιο για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία, το οποίο συνοδεύεται από σχέδιο δράσης για την εφαρμογή του πλαισίου. Το πλαίσιο καθορίζει τις αρχές, τους στόχους και τις προτεραιότητες για μια αποτελεσματικότερη και πιο συνεκτική πολιτική της ΕΕ για τα επόμενα 10 χρόνια. Οι αρχές αυτές περιλαμβάνουν την ενσωμάτωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε όλες τις πολιτικές της ΕΕ (ως «συνδεδεμένου νήματος»), ακόμη και όταν υπάρχει αλληλοεπικάλυψη εσωτερικών και εξωτερικών πολιτικών, καθώς και την υιοθέτηση μιας πιο προσαρμοσμένης προσέγγισης.

Κατόπιν προτάσεως της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Αντιπροέδρου της Επιτροπής/Υπατου Εκπροσώπου της Ένωσης για Θέματα Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφαλείας (ΑΠ/ΥΕ), τον Νοέμβριο του 2020 το Συμβούλιο ενέκρινε το τρίτο [σχέδιο δράσης της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία](#) . Καθορίζει τις φιλοδοξίες και τις προτεραιότητες της ΕΕ για την περίοδο 2020-2024, οι οποίες διαρθρώνονται γύρω από πέντε κύριους τομείς δράσης:

- ❑ προστασία και ενίσχυση της θέσης των ατόμων·
- ❑ οικοδόμηση ανθεκτικών και δημοκρατικών κοινωνιών χωρίς αποκλεισμούς·
- ❑ προώθηση ενός παγκόσμιου συστήματος για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία·
- ❑ νέες τεχνολογίες: αξιοποίηση των ευκαιριών και αντιμετώπιση των προκλήσεων
- ❑ επίτευξη αποτελεσμάτων μέσω της συνεργασίας.

Αν και δεν είναι νομικά δεσμευτικές, οι κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα που εγκρίθηκαν από το Συμβούλιο της ΕΕ παρέχουν πρακτικές οδηγίες στις αντιπροσωπείες της ΕΕ όσον αφορά:

- ❑ τη δράση κατά της θανατικής ποινής
- ❑ τον διάλογο για τα ανθρώπινα δικαιώματα
- ❑ τα δικαιώματα του παιδιού
- ❑ τη δράση κατά των βασανιστηρίων και άλλων μορφών βάνανυσης μεταχείρισης
- ❑ την προστασία των παιδιών σε ένοπλες συγκρούσεις
- ❑ την προστασία των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων
- ❑ τη συμμόρφωση με το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο
- ❑ την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και των κοριτσιών
- ❑ την προώθηση της θρησκευτικής ελευθερίας και της ελευθερίας των πεποιθήσεων
- ❑ την προστασία των δικαιωμάτων των λεσβιών, ομοφυλόφιλων, αμφιφυλόφιλων, διεμφυλικών και μεσοφυλικών ατόμων (ΛΟΑΔΜ)
- ❑ την προώθηση της ελευθερίας έκφρασης εντός και εκτός του διαδικτύου
- ❑ τη μη εισαγωγή διακρίσεων στην εξωτερική δράση
- ❑ ασφαλές πόσιμο νερό και αποχέτευση

Το Συμβούλιο Εξωτερικών Υποθέσεων, το οποίο συνεδριάζει κάθε μήνα, επιλαμβάνεται γενικά θεμάτων σχετικών με ανθρώπινα δικαιώματα τα οποία αφορούν την ΚΕΠΠΑ ή τις εμπορικές και αναπτυξιακές πολιτικές της ΕΕ. Η Ομάδα Εργασίας του Συμβουλίου για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (COHOM), η οποία διεξάγει το προπαρασκευαστικό έργο για συζητήσεις και αποφάσεις υψηλού επιπέδου που αφορούν θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, απαρτίζεται από εμπειρογνώμονες σε θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων από τα κράτη μέλη και εκπροσώπους από την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης (ΕΥΕΔ) και την Επιτροπή.

Οι αντιπροσωπείες της ΕΕ διαδραματίζουν καίριο ρόλο στην ανάπτυξη και την εφαρμογή των στρατηγικών ανά χώρα για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία, προετοιμάζουν διαλόγους για τα ανθρώπινα δικαιώματα, συνεργάζονται με υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την κοινωνία των πολιτών και προσδιορίζουν τις προτεραιότητες για τη χρηματοδοτική βοήθεια της ΕΕ.

Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου

Η Σύμβαση εγγυάται την προστασία 800 εκατομμυρίων ανθρώπων στην ΕΕ. Με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ αναγνωρίστηκαν για πρώτη φορά τα ανθρώπινα δικαιώματα στο Ευρωπαϊκό κοινοτικό δίκαιο. Το 1994, το Συμβούλιο της Ευρώπης ζήτησε γνωμοδότηση σχετικά με τη νομιμότητα της προσχώρησης από την Ευρωπαϊκή Ένωση και, το 1996, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο ενημέρωσε ότι την (τότε) Ευρωπαϊκή Κοινότητα ότι δεν είχε την αρμοδιότητα να προσχωρήσει στη Σύμβαση χωρίς ειδική τροποποίηση της Συνθήκης. Το 1997 χορηγήθηκε καθεστώς συνθήκης στα κριτήρια της Κοπεγχάγης για την προσχώρηση της ΕΕ στη Συνθήκη του Άμστερνταμ και την ενσωμάτωση του τότε άρθρου 13 στη Συνθήκη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου που εξουσιοδότησε την ΕΕ να εγκρίνει νομοθεσία για την καταπολέμηση των διακρίσεων σε μία σειρά λόγων εντός των υφιστάμενων αρμοδιοτήτων της ΕΚ. Η συνθήκη του Άμστερνταμ εισήγαγε τον μηχανισμό «αναστολής των δικαιωμάτων» για κάθε κράτος μέλος της ΕΕ το οποίο θεωρήθηκε υπεύθυνο για σοβαρές και επίμονες παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τροποποιήθηκε από τη Συνθήκη της Νίκαιας λίγα χρόνια αργότερα - μετά την υπόθεση Haider (Parent, 2011) προκειμένου να καλύψει καταστάσεις που συνεπάγονται κίνδυνο και όχι πραγματική παραβίαση δικαιωμάτων (Cini & Perez-Solorzano Borragan, 2013).

Λίγο μετά την έγκριση της Συνθήκης του **Άμστερνταμ**, το 2000 καταρτίστηκε ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων και Ελευθεριών της ΕΕ. **Ο Χάρτης** έλαβε τελικά ένα δεσμευτικό νομικό καθεστώς από τη Συνθήκη της Λισαβόνας το 2009 (Parent, 2011). Παράλληλα, η Συνθήκη της Λισαβόνας καθιέρωσε την υποχρέωση της ΕΕ να προσχωρήσει στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (Cini & Perez-Solorzano Borragan, 2013). Την περίοδο αυτή συντελέστηκε μεγάλης έκτασης συνταγματική αλλαγή στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αλλά παράλληλα πραγματοποιήθηκαν και άλλες ενδιαφέρουσες θεσμικές εξελίξεις, όπως ήταν η δημιουργία ενός δικτύου εμπειρογνομόνων για τα θεμελιώδη δικαιώματα, ενός Προσωπικού Αντιπροσώπου για τα ανθρώπινα δικαιώματα για να συμβουλεύει τον Ύπατο Εκπρόσωπο για την Εξωτερική Πολιτική και την Πολιτική Ασφάλειας και τον Γενικό Γραμματέα του Συμβουλίου και, τέλος, του **Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ** (Parent, 2011), ο οποίος αντικατέστησε το κέντρο παρακολούθησης της Βιέννης κατά του ρατσισμού και της ξеноφοβίας. Οι κινήσεις επιβεβαίωσαν ότι τα βασικά ανθρώπινα δικαιώματα αποτελούν μέρος των αξιών της ΕΕ. Κατέστησαν την τήρηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ως προϋπόθεση για την ένταξη στην ΕΕ και δημιούργησαν έναν εκ των υστέρων μηχανισμό ένταξης για την αναστολή των δικαιωμάτων ενός κράτους μέλους που διαπιστώθηκε ότι παραβιάζει τα δικαιώματα αυτά με σοβαρό και συνεχή τρόπο. Βοήθησαν στην έγκριση του Χάρτη των Δικαιωμάτων της ΕΕ και στη δημιουργία ενός συνόλου θεσμών για την υποστήριξη και την ανάπτυξη των πολιτικών της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Βιβλιογραφία

- <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/165/%CE%B1%CE%BD%CE%B8%CF%81%CF%89%CF%80%CE%B9%CE%BD%CE%B1-%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CE%B9%CF%89%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1>
- <http://okeanis.lib2.uniwa.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/4081/%CE%95%CE%A5%CE%A1%CE%A9%CE%A0%CE%91%CE%9A%CE%97%20%CE%95%CE%9D%CE%A9%CE%A3%CE%97%20%CE%9A%CE%91%CE%99%20%CE%91%CE%9D%CE%98%CE%A1%CE%A9%CE%A0%CE%99%CE%9D%CE%91%20%CE%94%CE%99%CE%9A%CE%91%CE%99%CE%A9%CE%9C%CE%91%CE%A4%CE%91.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Ευχαριστώ για την προσοχή σας!

Πρόγραμμα EPAS

6/12/2021

Ευαγγελία Μαυροπούλου Α3